MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH A. FILLETTI

ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA

Seduta tas-6 ta' Settembru, 2010

Appell Civili Numru. 29/1999/1

Joseph u Teresa Fava

v.

J.F.F Limited

Il-Qorti:
Preliminari

1. Dan hu appell ad istanza tas-socjeta` konvenuta minn sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fis-6 ta' Mejju 2008, liema sentenza sejra tigi hawn riprodotta fl-intier taghha ghal intendiment ahjar ta' dan l-appell:-

“Il-Qorti:

“Rat ic-citazzjoni pprezentata mill-atturi fis-6 ta’ Jannar, 1999, li *in forza* taghha, wara li ppremettew:

“Illi s-socjeta` konvenuta obligat ruhha li tbigh u tittrasferixxi lill-atturi il-fond 10A, Guze` D'Amato Street, Paola, liema konvenju gie mgedded permezz ta' skrittura privata tas-sitta u ghoxrin ta' Ottubru 1998, sat-tletin ta' Novembru 1998.(Dok A);

“Illi l-atturi hallsu s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) bhala depositu akkont tal-prezz tal-bejgh tal-imsemmi fond skond kif jidher fuq id-dokument A;

“Illi t-trasferiment propost ma sehhx u z-zmien kontemplat fl-imsemmija skritturi ghadda;

“Illi l-konvenut interpellat ufficjalment sabiex jirrifondi s-somma ta' disat elef Lira baqa' inadempjenti;

“Illi dan id-debitu huwa cert, likwidu u dovut u l-konvenut m'ghandux eccezzjonijiet validi x'iressaq;

“Talbu li s-socjeta` konvenuta tghid ghaliex din il-Qorti m’ghandhiex:

“1. Tiddeciedi l-kawza bid-dispensa tas-smigh ghat-tenur tal-Artikolu 167 tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili;

“2. Tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-atturi s-somma ta' Lm9,000 ghar-ragunijiet premessi.

“Bl-ispejjez kontra l-konvenut komprizi dawk ta' Mandat ta' Sekwestru u Mandat ta' Qbid li qed jigu prezentati kontestwalment, u dawk tal-ittra ufficjali tat-3 ta' Dicembru 1998, u kif ukoll bl-imghaxijiet legali mid-data tal-imsemmija ittra ufficjali, kontra l-konvenut minn issa ngunt ghas-subizzjoni;

“Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-atturi;

“Rat l-affidavit ta’ Joseph Fava;

“Rat id-digriet taghha tal-1 ta’ Frar, 1999 li permezz tieghu ddecidiet illi kien jidher illi s-socjeta` konvenuta kellha eccezzjonijiet x’taghti f’din il-kawza u akkordatilha ghoxrin jum ghall-prezentata tan-nota tal-eccezzjonijiet taghha;

“Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta, li *in forza* taghha hija eccepiet:

“1. Illi in linea preliminari l-effetti tal-iskrittura tas-26 ta' Ottubru, 1998, huma nulla u bla effett stante illi dik l-iskrittura skadiet fl-ahhar ta' Novembru, 1998;

“2. Illi wkoll in linea preliminari u minghajr pregudizzju ghall-premess l-anness Dokument A m’huwiex skrittura privata bejn il-partijiet izda Affidavit tal-atturi;

“3. Illi wkoll in linea preliminari u minghajr pregudizzju ghall-premess mill-anness Dokument A in effetti ma jidhirx illi l-atturi hallsu s-somma ta' Lm9,000 lis-socjeta` konvenuta;

“4. Illi wkoll in linea preliminari id-Dokument B hija skrittura mizjuda fuq konvenju u fil-fatt jibda bil-kliem "dan il-konvenju" u ghalhekk fih innifsu ma jifformax dokument izda biss parti minn dokument u ghalhekk ser jintalab l-isfilz tieghu mill-process;

“5. Illi din l-iskrittura (it-tigdid tal-konvenju data 26 ta' Ottubru, 1998) hija wahda fejn il-firma tal-attur ingiebet wara li hu gie zvijat u ngannat u ghalhekk ivvizzjat il-kunsens tieghu tant illi qeghdin jigu istitwiti proceduri separati quddiem il-Qrati sabiex jiddikjaraw daqstant u jiddekretaw in-nullita` ta' tali skrittura;

“6. Illi in meritu l-atturi qatt ma hallsu ebda depozitu, wisq inqas ta' Lm9,000 la dakinhar tas-26 ta' Otturbu, 1998, la fuq il-konvenju mas-socjeta` konvenuta u dan kif jirrizulta mill-istess skrittura privata (konvenju)

redatta quddiem in-Nutar George Bonello Dupuis datata 20 ta' Lulju, 1998, (kopja taghha hawn annessa markata Dokument AD1) illi konvenjentement l-atturi naqqsu illi jesebixxu fl-atti tac-citazzjoni odjerna, u lanqas fl-ebda hin, data, jew mument iehor;

“7. Illi di piu l-atturi qatt ma dehru fuq ebda skrittura mal-konvenut fid-data tal-25 ta' April, 1997, kif qed jigi ripurtat mill-atturi;

“8. Illi ghalhekk it-talbiet attrici fil-konfront tal-eccipjenti ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kollha kontra l-istess atturi;

“9. Salvi eccezzjonijiet ohra;

“Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tas-socjeta` konvenuta;

“Rat il-verbal tas-seduta tat-18 ta’ Marzu 1999, senjatament fejn is-socjeta` konvenuta irtirat it-tieni eccezzjoni taghha;

“Semghet lix-xhieda li gew prodotti;

“Rat id-dokumenti li gew esebiti, il-provi prodotti u l-atti ta’ dan il-procediment;

“Rat il-verbal tas-seduta tal-25 ta’ Novembru 1999 fejn il-partijiet ftehmu illi din il-kawza kellha tistenna l-ezitu tal-kawza fl-ismijiet **J.F.F. Limited v. Joseph u Tereza konjugi Fava** (Citaz. Nru. 341/99) pendenti quddiem din il-Qorti kif preseduta;

“Semghet it-trattazzjoni tal-avukati difensuri tal-partijiet;

“Rat illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

“Ikkunsidrat:

“Illi rrizulta mill-provi prodotti illi fl-20 ta’ Lulju 1998 il-partijiet kienu dehru quddiem Nutar u kienu ghamlu

konvenju fejn Julian Micallef ghan-nom ta’ J.F.F. Limited obbliga ruhu li jbiegh u jittrasferixxi lil Joseph Fava u lil Teresa Fava il-fond Casal Paola, Guze` D’Amato Street, numru 10 A, u dan ghal prezz ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000), fost kundizzjonijiet ohrajn. L-att opportun kellu jigi ppubblikat sal-ahhar ta’ Ottubru, 1998.

“Illi fis-26 ta’ Ottubru 1998 il-partijiet dehru quddiem l-iskrivana tan-Nutar George Bonello Du Puis u geddew dan il-konvenju sal-ahhar ta’ Novembru 1998. Permezz ta’ dan it-tigdid tal-konvenju l-partijiet ziedu klawsola fis-sens illi l-fond 10A ma jistax jinfetah bl-ebda konnessjoni mal-generu tal-fond 10, Guze D’Amato Street u jekk din il-klawsola tinkiser ikun hemm penali ta’ ghoxrin elf Lira (Lm20,000). Inghad illi l-prezz ta’ dan il-konvenju kien ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000); liema disat elef Lira (Lm9,000) gia` thallsu bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta’ April 1997.

“Illi xehed Joseph Fava u esebixxa l-ftehim ta’ lokazzjoni li kien sar bejn is-socjeta` J.F.F. Limited u bintu Romina Debono Fava. Joseph Fava xehed illi huwa kien prezenti meta sar dan il-ftehim, kif kien ukoll Julian Micallef. Joseph Fava kkonferma l-konvenju illi ra esebit fl-atti u kkonferma wkoll id-dokument tat-tigdid tal-istess konvenju. Joseph Fava xehed illi meta bintu iffirmat il-lokazzjoni hija hallset disat elef Lira (Lm9,000) bhala rigal ghal din il-kirja, pero` qatt ma hallset kera u dan anke in vista tal-fatt illi qatt ma kellha pussess shih tal-fond in kwistjoni. Effettivament is-socjeta` konvenuta baqghet izzomm il-post u tuzah bhala *store* u l-oggetti tal-istess socjeta` konvenuta kienu jokkupaw il-post kollu. Sussegwentement Joseph Fava xehed illi ftiehem illi jixtri l-fond u kien tkellem dwar id-disat elef (Lm9,000) li kienet hallset bintu bhala rigal u skond hu kienu ftehmu li dawn id-disat elef Lira (Lm9,000) kellhom jigu kkunsidrati bhala pagament akkont tal-prezz kollu li kienu ftehmu fuqu fir-rigward tax-xiri tal-post in kwistjoni, izda ma kienux nizlu dan l-ammont fuq il-konvenju peress illi Julian Micallef kien qieghed jirrapprezenta s-socjeta` J.F.F. Limited u kien qallu li jekk innizzel ukoll dan l-ammont fuq il-konvenju huwa kien ser jehel hafna boll. Izda s-Sur Fava

baqa jinsisti li dan l-ammont kellu jidher u meta gew biex iggeddu l-konvenju l-ammont tnizzel u ma' dan qabel ukoll Julian Micallef. Joseph Fava xehed illi wara li saret il-lokazzjoni, bintu kellha cavetta tal-post, izda Julian Micallef kien zamm ukoll cavetta u kompla juza l-post bhala *store*. Kien hemm ukoll bieb minn gewwa li jinfed ghall-post tas-socjeta` konvenuta u dan il-post kien jintuza mis-socjeta` konvenuta bhala hanut ghall-bejgh tal-hwejjeg. Joseph Fava xehed illi d-disat elef Lira (Lm9,000) li hallset bintu mal-ftehim ta' lokazzjoni kien harigomlha hu. Joseph Fava xehed illi ftit granet wara li sar il-ftehim tal-lokazzjoni Julian Micallef beda jaqta qalb bintu, beda jghidilha li ma kienitx ser tasal biex thallas il-kera u qalilha biex thajjar lilu biex jixtri l-post. Fil-fatt ftit granet wara hu kien thajjar li jixtri l-post u kien qal b'dan lil Julian Micallef. Skond is-Sur Fava, Julian Micallef kien qallu li jekk ma jasalx huwa kien lest li jaghtih lura id-disat elef Lira (Lm9,000) u waqt id-diskors kienu ftehmu li d-disat elef Lira (Lm9,000) kellhom ikunu pagament akkont tal-prezz. Ix-xhud kompla jghid illi meta sar it-tigdid kienu prezenti hu u Julian Micallef, kif ukoll is-segretarja tan-Nutar Bonello Du Puis. L-appuntament man-Nutar kien ghamlu Julian Micallef u dak illi tnizzel fit-tigdid tal-konvenju mis-Segretarja tan-Nutar Bonello Du Puis kien dak li qalulha biex tnizzel hu u Julian Micallef. Joseph Fava xehed illi l-kuntratt ta' bejgh baqa ma sarx. Huma talbu li jithallsu lura s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) izda baqghu ma hadux dawn il-flus u ghalhekk kellhom jaghmlu l-kawza. Joseph Fava xehed illi n-Nutar kien ghazlu Julian Micallef u hu kien qallu li hu ma kellu l-ebda oggezzjoni ghal dan in-Nutar.

"Illi l-ftehim tal-lokazzjoni tal-fond jinsab esebit a fol. 25 sa fol. 28 tal-process (Citazzjoni Numru 29/99) fl-ismijiet **Joseph Fava et v. J.F.F. Limited** u minn ezami ta' dan il-ftehim jirrizulta illi l-lokazzjoni saret bejn Julian Micallef u Francis Catania ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta` J.F.F. Limited ma' Maria Romwalda sive Romina Debono Fava u l-kera ghall-ewwel tliet snin kellha tkun ta' elf u sitt mitt Lira (Lm1,600) u l-partijiet ftehmu wkoll illi l-imsemmija Romina Debono Fava kellha thallas disat elef Lira (Lm9,000) li hija deskritta bhala *"amount of one only*

consideration: being paid hereon, receipt being furnished" u ghalhekk jirrizulta li d-disat elef Lira (Lm9,000) thallsu minn Romina Debono Fava bhala rigal.

"Illi xehdet Cindy Attard, is-Segretarja tan-Nutar Bonello Du Puis u qalet illi kienet taf sew lil Julian Micallef li huwa klijent tan-Nutar Bonello Du Puis, kif ukoll tan-Nutar Fleri Soler, hija gharfet ukoll lil Joseph Fava, rat ukoll id-dokument tat-tigdid tal-konvenju u gharfitu bhala l-kitba taghha. Hija qalet illi meta irredigiet din l-iskrittura l-partijiet ftehmu quddiemha u iddettawlha dak li kienu ftehmu. Hija kitbet li qalulha huma, u huma ffirmaw il-ftehim. Hija kkonfermat illi dan id-dokument, jigifieri it-tigdid tal-konvenju kien hemm referenza ghal skrittura ohra, izda ma tiftakarx li rat dik l-iskrittura dakinhar. Hija xehdet illi l-konvenju kien gie ffirmat fl-20 ta' Lulju 1998 u t-tigdid ta' dan il-konvenju kien gie ffirmat fis-26 ta' Ottubru 1998. Hija kkonfermat illi z-zewg partijiet kienu ffirmaw din l-iskrittura tat-tigdid tal-konvenju, t-tibdil fil-prezz sar minhabba l-fatt illi kien ser jittiehed *loan* mill-bank u ghalhekk riedu juru prezz akbar u qalet illi dakinhar ma ghaddewx flus quddiemha. Hija ftakret ukoll illi meta sar it-tigdid tal-konvenju mart Joseph Fava ma kienitx prezenti. Hija xehdet illi t-tibdil fil-prezz sar minhabba l-*bank loan* li kellu jiehu x-xerrej. Fuq l-iskrittura kien tnizzel ukoll illi l-konvenju ma setax jerga' jigi mgedded.

"Ikkunsidrat:

"Illi sussegwentement meta Joseph Fava xehed in kontro-ezami huwa qal illi Julian Micallef ma riedx illi d-disat elef Lira (Lm9,000) jitnizzlu fil-konvenju ghaliex ma riedx juri lill-bank kemm kien ser idahhal u ried ihallas dawn id-disat elef Lira lis-*social benefits*. Hu kien qallu biex ma jdahhlu f'xejn u ried illi l-prezz kollu jidher fuq il-kuntratt, izda Julian kien qallu li ma kienx jaqbillu juri l-prezz kollu biex jiffranka l-boll. Joseph Fava xehed izda illi huwa baqa jinsisti u ghalhekk eventwalment Micallef accetta li dawn id-disat elef Lira (Lm9,000) kellhom jidhru mhux biss fil-kuntratt, izda anke fit-tigdid tal-konvenju. Huwa xehed ukoll illi huwa ffirma l-konvenju minghajr ma kienet issemmiet is-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) ghaliex

accetta l-kelma ta’ Julian Micallef fis-sens illi finalment dawn id-disat elef (Lm9,000) kienu ser jidhru fil-kuntratt finali.

“Ikkunsidrat:

“Illi giet ipprezentata is-*sanction letter* tal-Lombard Bank li harget favur Joseph u Tereza konjugi Fava u l-*loan* illi kienet ser tinghata lilhom ghax-xiri tal-fond in kwistjoni kienet ser tkun ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000). Gie pprezentat ukoll abbozz ta’ kuntratt finali li effettivament qatt ma sar bejn il-partijiet u f’dan l-abbozz jirrizulta illi l-konjugi Fava kellhom jiehdu self mill-bank ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) u jirrizulta wkoll illi f’dan l-abbozz il-prezz tal-bejgh huwa mnizzel bhala dak ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000).

“Illi gie esebit ukoll il-kuntratt ta’ bejgh illi eventwalment sar tal-fond in kwistjoni mis-socjeta` J.F.F. Limited lil terza persuna u minn dan il-kuntratt jirrizulta illi l-fond imsemmi inbiegh ghas-somma ta’ hamsa u tletin elf Lira (Lm35,000), li minnhom sebat elef Lira (Lm7,000) kienu diga` thallsu bhala depozitu.

“Illi sussegwentement rega’ xehed Joseph Fava u qal illi huwa finalment ma kienx xtara l-fond in kwistjoni ghaliex Julian Micallef ried izid il-prezz b’erba’ jew hamest elef Lira ohra u hu kien ghalhekk irrifjuta illi jixtrih ghal dak il-prezz.

“Ikkunsidrat:

“Illi xehed Raymond Formosa illi kien hareg is-*sanction letter* tal-bank. Huwa kkonferma illi fiz-zmien in kwistjoni huwa kien il-*manager* tal-fergha tal-Lombard Bank ta’ Tas-Sliema. Huwa xehed illi l-konjugi Fava kienu ser jinghataw self ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) u din kellha tkun *bridging loan* sabiex il-konjugi Fava ma jitilfux id-depozitu li huma kienu diga` ghamlu fir-rigward tal-proprjeta` in kwistjoni. Huwa gie nfurmat eventwalment minn Joseph Fava illi l-kuntratt definittiv ta’ bejgh ma kienx sar.

“Illi xehdet ukoll Tereza Fava u qalet illi jekk mhix sejra zball il-prezz li kienu ftehmu fuqu dwar il-bejgh kien ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000), izda mbaghad qalet illi l-prezz kien ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) oltre id-disat elef Lira (Lm9,000) li kienu diga` thallsu bhala depozitu. Hija xehdet illi zewgha kien qalilha li kien ser ikun hemm tibdil meta jgeddu l-konvenju u dan it-tibdil kellu jkun fir-rigward tal-prezz. Hija qalet illi l-kuntratt definittiv ma kienx sar peress illi Julian Micallef kien sab xerrej iehor li kien tah prezz ahjar minn taghhom u kkonfermat illi huma kienu ser jixtru l-post sabiex jinnegozjawh. Ix-xhud qalet ukoll illi meta kienu qeghdin jiffirmaw il-konvenju kienu ssemmew id-disat elef Lira (Lm9,000) illi huma kienu hallsu bhala rigal meta binthom kienet hadet il-fond in kwistjoni b’kera u xehdet illi dawn id-disat elef Lira (Lm9,000) kellhom jizdiedu mal-prezz illi kien qed jigi miftiehem, cioe` mat-tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) u li jekk ma jsirx il-kuntratt ta’ bejgh Julian Micallef kien accetta illi jhallashom lura dawn id-disat elef Lira (Lm9,000). Hija xehdet ukoll illi kull meta saru xi negozjati dawn saru bejn Julian Micallef u zewgha u mhux maghha.

“Illi dwar is-self mill-bank hija xehdet illi dan kien qieghed jiehu hsiebu r-ragel taghha u mhux hi.

“Ikkunsidrat:

“Illi xehed Julian Micallef u qal illi Romina Fava bint il-konjugi Fava qatt ma kienet hallset kera ta’ kemm damet tokkupa l-fond in kwistjoni u ghalhekk kien fethilha kawza li eventwalment kien rebhilha u hija kienet giet ikkundannata thallsu l-kera. Hija kienet hallsitu wkoll disat elef Lira (Lm9,000) bhala depozitu li kienu harguhomlha ommha u missierha l-konjugi Fava. Skond Micallef ftit wara li Romina Fava haditu b’kera missierha gie jkellmu, qallu li kien interessat jixtrih u ftehmu fuq is-somma ta’ tnejn u tletin elef Lira (Lm32,000). Huwa xehed illi mal-konvenju ma ha l-ebda somma ta’ flus minghand il-konjugi Fava. Huwa xehed illi ma thallas l-ebda depozitu mal-konvenju u hu ma kienx insista sabiex jithallas depozitu ghaliex huwa kien afda lill-konjugi Fava. Julian Micallef

xehed illi kienu marru ghand in-Nutar biex iggeddu l-konvenju, in-Nutar ma kienx hemm u tkellmu mas-segretarja tieghu Cindy, u skond hu fl-ebda hin ma ssemmiet is-somma ta’ disat elef Lira (Lm9,000). Huwa xehed illi meta sar it-tigdid tal-konvenju ssemmew id-disat elef Lira (Lm9,000) li kienu thallsu minn bint il-konjugi Fava bhala rigal u ssemmew fis-sens, skond Julian Micallef, illi Joseph Fava kien qallu illi sabiex jista’ jissellef is-somma ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) minghand il-bank huwa kellu juri illi kien hallas xi haga akkont tal-prezz u ghalhekk kienet issemmiet is-somma ta’ disat elef Lira (Lm9,000) u kien tnizzel ukoll illi l-fond kien ser jinbiegh ghas-somma ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000). Is-Sur Micallef kompla jixhed illi l-konvenuti ma kienux resqu ghall-kuntratt u dan minghajr ma tawh l-ebda raguni u huwa ma kienx ipproceda kontra taghhom sabiex jersqu ghall-kuntratt. Sussegwentement kien biegh il-fond lil terzi ghall-prezz ta’ hamsa u tletin elf Lira (Lm35,000). Huwa tenna illi qatt ma kien hemm diskors fis-sens illi id-disat elef Lira (Lm9,000) li kienu thallsu bhala rigal minn bint il-konjugi Fava kellhom jigu kkunsidrati bhala parti mill-prezz. Hu accetta li jizdied il-prezz meta sar it-tigdid tal-konvenju fejn il-prezz kien ghola minn tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) ghal wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) peress li Joseph Fava kien talbu jaghmel hekk biex ikun jista jottjeni l-facilitajiet bankarji u xehed illi huwa gie ittradut minn Joseph Fava meta gie iffirmat it-tigdid tal-konvenju.

“Ikkunsidrat:

“Illi xehdu ulied il-konjugi Fava illi t-tnejn qalu illi kienu prezenti meta missierhom Joseph Fava kien qieghed jinnegozja dwar il-prezz tal-fond in kwistjoni ma’ Julian Micallef u semghuhom jinnegozjaw fis-sens illi l-fond kellu jinbiegh ghall-prezz ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000). Ulied il-konjugi Fava it-tnejn xehdu illi Julian Micallef kien qal lil missieru illi d-disat elef Lira (Lm9,000) illi huwa kien diga` hallas kellhom jittiehdu bhala pagament akkont, jigifieri bhala depozitu fuq is-somma finali ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000).

"Illi t-talba attrici hija sabiex il-Qorti tikkundanna lill-konvenuti jhallas lill-atturi s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) ghar-ragunijiet imsemmija fic-citazzjoni.

"Illi l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta hija illi l-effetti tal-iskrittura tas-26 ta' Ottubru 1998 huma nulli u bla effett stante illi dik l-iskrittura skadiet fl-ahhar ta' Novembru 1998.

"Illi l-Qorti tirrispingi l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta stante illi ghalkemm huwa minnu illi l-konvenju illum skada l-effetti tieghu jibqghu hemm hekk fis-sens illi jekk thallas depozitu u hadd mill-kontraenti ma jitlob lill-parti l-ohra sabiex tersaq ghall-kuntratt il-persuna li tkun hallset id-depozitu ghandha dritt titlob li jigi rifuz lilha dan id-depozitu.

"Illi l-Qorti rat illi t-tieni eccezzjoni giet irtirata mis-socjeta` konvenuta u ghaldaqstant tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri taghha.

"Illi fir-rigward tat-tielet eccezzjoni fis-sens illi fl-anness Dokument A li jinsab a fol. 5 tal-process ma jidhirx li l-atturi hallsu s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) lis-socjeta` konvenuta, il-Qorti wkoll tichad din l-eccezzjoni peress illi minn dan id-Dokument A a fol. 5 tal-process jirrizulta illi s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) diga` thallsu bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta' April 1997 u ghalhekk l-atturi m'humiex qeghdin jallegaw illi huma hallsu din is-somma meta ffirmaw id-Dokument A, izda qeghdin jallegaw illi din is-somma thallset ma' l-iskrittura privata tal-25 ta' April 1997.

"Illi fir-rigward tar-raba' eccezzjoni fis-sens illi l-iskrittura ffirmata fis-26 ta' Ottubru 1998 m'hijiex dokument, izda hija skrittura mizjuda fuq konvenju l-Qorti tichad din l-eccezzjoni u tara' illi l-iskrittura ffirmata fis-26 ta' Ottubru 1998 effettivament hija ftehim, fuqha hemm il-firem tal-partijiet u cioe` ta' Joseph Fava u ta' Julian Micallef, u ssir referenza ghall-konvenju li gie ffirmat precedentement bejn l-istess partijiet. F'dan il-konvenju li qed jigi imgedded sal-ahhar ta' Novembru 1998 il-partijiet ziedu klawsola u l-

partijiet nizzlu wkoll illi l-prezz tal-konvenju kien ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000); liema disat elef Lira (Lm9,000) gia` thallsu bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta’ April 1997 u ghaldaqstant il-Qorti qeghda tirrispingi din ir-raba’ eccezzjoni u tichad ukoll it-talba ghall-isfilz ta’ dan id-dokument mill-process.

“Illi fir-rigward tal-hames eccezzjoni fis-sens illi l-firma tal-attur ingiebet wara li hu gie zvijat u ngannat u ghalhekk ivvizzjat il-kunsens tieghu.

“Illi ghalhekk il-pern kollu ta’ din il-kawza huwa sabiex il-Qorti tezamina u tiddeciedi dwar jekk il-kunsens moghti mill-attur fl-iskrittura tas-26 ta’ Ottubru 1998 kienx vizzjat jew le b’qerq.

“Illi l-Artikolu 974 tal-Kodici Civili jipprovdi hekk:

““Jekk il-kunsens ikun gie moghti bi zball, jew mehud bi vjolenza, jew b’ghemil doluz, ma jkunx jiswa.”

“Illi skond l-Artikolu 981 tal-Kodici Civili:

““L-ghemil doluz huwa motiv ta’ nullita` tal-ftehim, meta l-inganni maghmulin minn wahda mill-partijiet ikunu tali illi minghajrhom il-parti l-ohra ma kienitx tikkuntratta.

“L-ghemil doluz ma jistax ikun prezunt, imma ghandu jigi ppruvat”.

“Illi ghalhekk il-Qorti trid fl-ewwel lok tezamina jekk l-agir kienx wiehed ta’ natura frawdolenti u dan l-agir kienx il-kawza li gieghel lill-parti l-ohra, f’dan il-kaz l-attur, jaghti l-kunsens tieghu sabiex isir il-ftehim in kwistjoni. Il-Qorti ghandha tiehu in konsiderazzjoni principalment l-eta` tal-kontraent, l-istat ta’ sahha mentali u fizika tieghu. Inoltre f’kaz ta’ ghemil doluz li jkun jikkonsisti f’ingann fejn il-forzi li jagixxu fuq il-kuxjenza u volonta` ta’ dak li jkun tant ivarjaw minn kaz ghal iehor il-Ligi trid tigi umanizzata u personalizzata sa tali estent li jkun jista jwassal biex jigi ppruvat mhux biss il-qerq, imma anke l-effett fuq dak li fuqu jkun gie allegatament operat il-qerq (Vide Sentenza

tal-Appell Civili **Calleja v. Xuereb et** deciza fid-19 ta' Gunju, 1991).

"Illi sabiex il-qerq jolqot il-kunsens ta' parti f'kuntratt jehtieg illi

"(1) ikunu thaddmu mezzi jew atti qarrieqa

"(2) li jkunu fihom infushom gravi
"(3) b'mod li jkunu determinati ghan-negozju li jkun sar bejn il-partijiet u

"(4) fuq kollox li tali mezzi jew atti jkunu twettqu mill-parti l-ohra.

"Illi biex il-qerq ikun gravi, irid ikun tali li persuna ta' inteligenza ordinarja ma taghrafx li tkun gie imqarrqa u jkun ghemil li jmur lil hinn minn ftahir ezagerat dwar xi kwalita` tal-oggett tan-negozju, u li kieku ma kienx ghal dak il-qerq, kieku ma kienx jidhol fin-negozju in kwistjoni. Fil-kaz tal-qerq, ghall-kuntrarju ta' dak li jigri fil-vjolenza, is-sehem ta' terza persuna ma tkunx bizzejjed biex ixejjen is-siwi ta' kuntratt fejn il-kunsens ta' persuna jkun gie mehud b'qerq. Dan il-principju wkoll johrog mill-Artikolu 981 (1) tal-Kap. 16.

"Illi peress illi l-ghemil doluz ma jista' qatt jigi prezunt, il-parti li tallega li l-kunsens taggha gie milqut minn vizzju ghandha l-oneru illi tipprova dan il-fatt.

"Illi l-qerq ma jistax jigi allegat meta l-fatti setghu jigu stabiliti minghajr xkiel jew diffikulta` zejda mill-parti li tallega l-qerq, ghaliex li kieku kien dan il-kaz kulhadd jista' bi skuza ta' allegazzjoni ta' qerq jahrab milli jwettaq l-obligazzjonijiet li jkun dahal ghalihom mal-persuna li allegatament tkun uzat il-qerq (Vide sentenza ta' din il-Qorti tal-4 ta' Marzu, 2004 **PL Joseph Zammit nomine v. Joseph Fenech et**). Fuq kollox kuntrarjament ghal dak li huwa mehtieg meta jigi allegat zball, fil-kaz tal-qerq l-effett tal-ghemil doluz ma hemmx bzonn li jaqa' fuq is-sustanza tal-oggett tan-negozju li jkun (Ara sentenza ta' din il-Qorti

tas-27 ta’ Frar 2003 fl-ismijiet **Joseph Vella et v. Nazzareno Farrugia et**).

“Illi r-ricerka jekk zball jew ghemil doluz huwiex determinanti hija wahda ta’ fatt li ghandha tigi meqjusa fic-cirkostanzi partikolari ta’ kull kaz (Vide sentenza ta’ din il-Qorti tat-13 ta’ Frar 1946 fl-ismijiet **Emmanuel Sciberras kontra Nobbli Nazzareno Zimmermann Barbaro** Vol. XXX11.ii.223).

“Illi minn ezami akkurat illi l-Qorti ghamlet tal-provi prodotti quddiemha ma rrizultalha b’ebda mod u manjiera illi l-kunsens ta’ Julian Micallef li kien qieghed jaggixxi ghan-nom tas-socjeta` J.F.F. Limited kien vizzjat b’qerq.

“Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet kienu ftehmu illi l-fond kellu jinbiegh ghall-prezz ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) u effettivament meta l-partijiet geddew il-konvenju huma kienu iddettaw lis-segretarja tan-Nutar ezattament x’kellha tnizzel fil-ftehim.

“Illi ta’ min jghid illi n-Nutar ghazlitu s-socjeta` attrici u mhux il-konvenuti u l-konvenuti kienu jafdaw lil Julian Micallef li kien qieghed jaggixxi ghan-nom tas-socjeta` attrici u accettaw illi juzaw is-servizzi tan-Nutar tieghu.
“Illi mix-xhieda tas-segretarja tan-Nutar illi kitbet hi stess il-ftehim illi permezz tieghu il-konvenju gie mgedded jirrizulta illi Julian Micallef u Joseph Fava iddettawlha illi l-prezz tal-bejgh kellu jkun ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000). Huma talbuha tnizzel ukoll illi disat elef Lira (Lm9,000) minn dawn il-wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) kienu gia` thallsu bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta’ April 1997 u cioe’ l-iskrittura privata li saret bejn is-socjeta` attrici u bint il-konjugi Fava, il-konvenuti f’din il-kawza.

“Illi s-socjeta` attrici tridna nemmnu illi meta Julian Micallef iffirma l-iskrittura tas-26 ta’ Ottubru 1998 huwa gie ingannat minn Joseph Fava fis-sens illi huwa qabel illi jnizzel illi l-prezz tal-bejgh kien ser ikun ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) sabiex Joseph Fava jkun jista’ jottjeni self mill-bank peress illi jkollu prova illi huwa kien

diga` hallas disat elef Lira (Lm9,000) bhala depozitu. Izda dak il-ftehim imur oltre minn hekk ghaliex isemmi illi d-disat elef Lira (Lm9,000) thallsu minn Joseph Fava meta saret l-iskrittura privata fil-25 ta’ April 1997.

“Illi li kieku Joseph Fava verament ried iqarraq lil Julian Micallef huwa ma kienx jirreferih ghall-iskrittura li saret f’April 1997, izda kien jghid biss illi thallas depozitu ta’ disat elef Lira (Lm9,000) minghajr ma joqghod jaghmlu referenza ghal dik l-iskrittura.

“Illi l-fatt illi saret referenza ghall-iskrittura tixhed illi l-partijiet kienu qablu illi d-disat elef Lira (Lm9,000) illi hallas is-Sur Fava meta bintu hadet il-fond in kwistjoni b’kera bhala rigal kellhom jittiehdu bhala depozitu illi sar fuq il-prezz finali ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000).

“Illi effettivament il-konjugi Fava ottjenew *sanction letter* fejn il-bank kien ser jislifhom is-somma ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000) u tellghu jixhed lill-Manager tal-Bank, lis-Sur Formosa, illi xehed illi huma kienu infurmawh illi kienu diga` hallsu depozitu mal-konvenju.

“Illi l-Qorti sincerament ma tistax tifhem kif is-socjeta` attrici qeghda tallega qerq u ingann meta kien veru illi s-Sur Fava hallas disat elef Lira (Lm9,000) fil-25 ta’ April 1997. Huwa veru wkoll illi huwa ottjena *sanction letter* mill-bank li kien ser issellfu s-somma ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000), kif huwa wkoll veru illi l-konjugi Fava u Julian Micallef ftehmu illi dawk id-disat elef illi kienu thallsu kwazi sena qabel mill-konjugi Fava kellhom jittiehdu bhala depozitu akkont tal-prezz finali ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000).

“Ikkunsidrat:

“Illi la gie allegat u wisq anqas ma gie ppruvat illi Julian Micallef ibaghti minn xi anomalija fizika jew mentali b’tali illi tirrendih inkapaci li setgha jifhem dak kollu li kien qieghed isehh fis-26 ta’ Ottubru 1998. L-iskrivana tan-Nutar illi kien tax-xelta tieghu stess xehdet illi kienu Julian Micallef u Joseph Fava illi iddettawha ezattament dak li

kellha tnizzel. Ghalhekk Julian Micallef mhux biss qal lis-segretarja tan-Nutar sabiex tnizzel li l-prezz kellu jkun ta' wiehed u erbghin elf Lira, izda qalilha wkoll illi Joseph Fava kien diga` hallsu disat elef Lira (Lm9,000) meta kienet saret l-iskrittura privata tal-25 ta' April 1997.

"Illi l-Qorti trid toqghod attenta ferm f'kazijiet bhal dawn sabiex tevita illi l-kontraent ikun jista juza' din l-iskuza ta' allegazzjoni ta' qerq sabiex jahrab milli jwettaq l-obbligazzjonijiet illi jkun dahal ghalihom mal-persuna illi allegatament tkun tqarrqet bih.

"Illi se mai li kieku verament Julian Micallef dahal fil-ftehim in kwistjoni ta' tigdid tal-konvenju u nizzel illi l-prezz kellu jkun ta' wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) u illi Joseph Fava kien diga` hallsu bhala depozitu s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) u qabel illi jitnizzel dan mhux ghaliex kienet il-verita`, izda biss sabiex jaggevola lil Joseph Fava sabiex ikun jista jottjeni *bank loan*, dan ma messu qatt allega vizzju fil-kunsens minhabba qerq jew ingann da parti tal-konvenuti, izda se mai kellu jallega vizzju fil-kunsens tieghu minhabba simulazzjoni. Effettivament fis-sentenza **Gio Batta Gauci v. Andrea Cauchi** moghtija minn din il-Qorti fid-29 ta' Jannar 1945 u fis-sentenza **J Vassallo et v. C Camilleri** deciza minn din il-Qorti fit-28 ta' Frar, 1995 intqal:

""Illi meta l-att ikun attakat minhabba simulazzjoni l-konsiderazzjoni remunetorja ndikata fil-kuntratt igorr piz probatorju ta' certa portata meta per ezempju l-prezz indikat ma jirriflettix il-valur reali."

"Illi effettivament huwa dan li qeghda tallega s-socjeta` attrici u cioe` illi l-prezz indikat ta' wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000) ma kienx il-valur reali tal-proprjeta`.

"Ikkunsidrat:

"Illi l-Qorti ma tistax tiddeciedi din il-kawza hlief fuq it-talbiet attrici u t-talba attrici hija biss fis-sens illi l-kunsens u l-volonta ta' Julian Micallef kien karpit b'vizzju fil-kunsens tieghu peress li dan gie zvijat u ngannat u l-Qorti

tiddikjara minghajr l-ebda tlaqliq ta’ xejn illi s-socjeta` attrici ma rnexxielhiex tipprova dan l-ingann jew qerq.

“Ghaldaqstant il-Qorti qeghda wkoll tirrispingi din il-hames eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta.

“Illi ghal dak illi jirrigwarda s-sitt eccezzjoni fis-sens illi l-atturi qatt ma hallsu l-ebda depozitu, wisq anqas ta’ disat elef Lira (Lm9,000) la dakinhar tas-26 ta’ Ottubru 1998, la fuq il-konvenju tal-20 ta’ Lulju 1998 u lanqas fl-ebda hin, data, jew mument iehor il-Qorti qeghda ukoll tirrispingi din l-eccezzjoni peress illi rrizulta ampjament mill-provi prodotti illi l-konjugi Fava hallsu l-ammont tad-disat elef Lira (Lm9,000) meta saret l-iskrittura privata fil-25 ta’ April 1997. Effettivament l-istess Julian Micallef xehed illi l-genituri ta’ Romina Debono Fava kienu prezenti meta saru n-negozjati li hu kellu ma’ binthom dwar il-lokazzjoni tal-fond in kwistjoni, kienu wkoll prezenti meta gie ffirmat il-ftehim u addirittura l-istess Julian Micallef xehed a fol 108 tal-process (Citazz Nru 341/99) fl-ismijiet **J.F.F. Limited v. Joseph Fava et**; liema xhieda taghmel stat ta’ fatt ukoll ghal din il-kawza, Julian Micallef xehed precizament hekk a fol. 108:

“Jiena mmaginajt li dawn il-flus kien qed johroghom il-konvenut Fava.” U fl-istess ftehim tas-26 ta’ Ottubru 1998 tnizzel illi d-disat elef Lira (Lm9,000) gia` thallsu minn Joseph Fava bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta’ April 1997. Illi dan il-ftehim kien gie iffirmat minn Julian Micallef u ghalhekk jirrizulta car u tond illi Joseph Fava u martu hallsu s-somma ta’ disat elef Lira (Lm9,000) fil-25 ta’ April 1997.

“Illi fir-rigward tas-seba’ eccezzjoni huwa minnu illi l-atturi ma dehrux fuq l-iskrittura li giet iffirmata mal-konvenut fil-25 ta’ April, 1997, izda kif ghadu kif intqal aktar ‘il fuq f’dan il-gudikat kienu l-istess atturi illi hallsu is-somma ta’ disat elef Lira (Lm9,000) meta giet iffirmata l-iskrittura mal-konvenut fil-25 ta’ April 1997.

“Ghaldaqstant u ghar-ragunijiet kollha fuq imsemmija il-Qorti filwaqt illi tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tat-

tieni eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta qeghda tirrispingi l-eccezzjonijiet kollha l-ohrajn tas-socjeta` konvenuta u qeghda tilqa t-tieni talba attrici u kwindi qeghda tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-atturi s-somma ta' disat elef Lira (Lm9,000) bl-ispejjez u bl-imghaxijiet legali kif mitluba kontra s-socjeta` konvenuta."

L-appell tas-socjeta` konvenuta J.F.F. Ltd

2. Is-socjeta` konvenuta hassitha aggravata bis-sentenza surriferita tal-Prim Awla tal-Qorti Civili tas-6 ta' Mejju 2008, u interponiet dan l-appell minnha. In succint l-aggravji taghha huma s-segwenti:

i) L-uniku aggravju tas-socjeta` konvenuta huwa li l-ewwel Qorti naqset milli tindirizza l-mertu tat-talbiet u l-eccezzjonijiet imressqa quddiemha b'mod adegwat u sufficjenti u inoltre zbaljat fl-apprezzament tal-provi mressqa quddiemha.

Is-socjeta` appellanti tkompli tispjega li l-ewwel Qorti naqset milli tqis iz-zewg verzjonijiet imressqa mill-kontendenti u naqset ukoll milli tikkonsidra l-verzjoni tas-socjeta` konvenuta appellanti li l-hlas tar-rigal ta' disat elef Lira Maltin (Lm9,000) ma sarx bhala depozitu akkont tal-prezz izda unikament u esklussivament hlas ta' rigal u xejn iktar. Fil-fatt meta wiehed jara z-zewg verzjonijiet li nghataw jirrizulta li l-verzjoni tas-socjeta` appellanti hija dik veritiera filwaqt li l-verzjoni mressqa mill-appellati hija wahda kunfliggenti u priva minn kull sens logiku.

Ghaldaqstant is-socjeta` konvenuta appellanti talbet lil din il-Qorti sabiex thassar, tirrevoka u tannulla s-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fis-6 ta' Mejju 2008, u konsegwentment tilqa' l-eccezzjonijiet tas-socjeta` appellanti u tichad it-talbiet tal-atturi appellati. Bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-atturi appellati.

Risposta tal-appell tal-atturi Joseph u Teresa Fava

3. L-appellati jirrispondu li s-sentenza appellata hija wahda gusta u timmerita konferma.

Kontrarjament ghal dak li qeghda ssostni s-socjeta` appellanti, l-ewwel Qorti ghamlet studju dettaljat tax-xhieda mressqa u ghamlet evalwazzjoni dettaljata tal-punti legali pertinenti ghal kaz.

Fatti tal-kawza

4. Qabel ma tghaddi sabiex tikkonsidra l-aggravju tas-socjeta` konvenuta, din il-Qorti thoss li jkun utli li taghti sfond fil-qosor tal-fatti kollha mertu tal-kawza in kwistjoni, u dan kif ser jinghad:-

i) Fil-25 ta' April 1997, sar ftehim ta' lokazzjoni bejn is-socjeta` konvenuta appellanti u Maria Romwalda sive Romina Debono Fava, li hija t-tifla tal-appellati, rigward il-fond 10A, Guze D'Amato Street, Paola. F'dan il-ftehim f'sezzjoni 1.01 (g), tnizzel li gej,

"Amount of one only consideration: Lm9000 being paid hereon, receipt being furnished."

ii) Sussegwentement fl-20 ta' Lulju 1998, sar konvenju quddiem in-Nutar George Bonello Du Puis fejn is-socjeta` konvenuta weghdet li tbiegh lill-atturi appellati l-fond 10A, Guze D'Amato Street, Paola, ghall-prezz ta' tnejn u tletin elf Lira Maltin (Lm32,000). Jigi hawn rilevat li ma kien hemm l-ebda depozitu msemmi. Fl-istess skrittura hemm ukoll dikjarazzjoni ta' Romina Debono Fava li biha rrinunzjat ghal-lokazzjoni tal-istess fond. Dan il-konvenju kien validu sal-ahhar ta' Ottubru 1998.

iii) Fis-26 ta' Ottubru 1998, dan il-konvenju gie estiz sal-ahhar ta' Novembru 1998. F'din l-estensjoni li giet redatta mis-segretarja fl-ufficcju tan-Nutar George Bonello Du Puis fuq struzzjoni min-naha tal-partijiet, giet inserita din il-klawsola,

"Il-prezz ta' dan il-konvenju kien ta' Lm41,000, liema Lm9,000 ga thallsu bhala depozitu fl-iskrittura privata datata 25 ta' April 1997."

iv) Il-kuntratt finali qatt ma sar u sussegwentement is-socjeta` konvenuta bieghet dan l-istess fond lil terzi.

v) Ghalhekk saret kawza mill-atturi appellati sabiex jiehdu lura l-ammont ta' disat elef Lira Maltin (Lm9,000) li kienu ghaddew ghand is-socjeta` appellanti.

vi) In segwitu`, is-socjeta` appellanti istitwiet kawzi hi wkoll (Citazz Nru. 341/99) kontra l-atturi appellati biex jannullaw l-iskrittura datata 26 ta' Ottubru 1998 dwar it-tigdid tal-konvenju.

vii) B'verbal datat 25 ta' Novembru 1999 il-partijiet *seduta stante* ftehmu li l-ewwel kawza li giet istitwita (dwar ir-rifuzjoni tal-ammont ta' Lm9,000) kellha tistenna l-ezitu tat-tieni kawza.

viii) In data tas-6 ta' Mejju 2008, iz-zewg kawzi gew decizi flimkien, it-tnejn b'ezitu kontra s-socjeta` appellanti.

Minn dawn iz-zewg sentenzi gie interpost appell mill-imsemmija socjeta` appellanti ghal fini ta' revoka.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

5. Kif rajna *supra,* l-uniku aggravju tas-socjeta` konvenuta appellanti huwa sabiex din il-Qorti terga' tirrevedi kompletament l-apprezzament tal-provi akkwiziti li ghamlet l-ewwel Qorti. Ghalkemm huwa risaput li din il-Qorti ta' revizjoni ma tiddisturbax leggerment l-apprezzament li jkun sar mill-ewwel Qorti li tkun kkunsidrat il-provi u xhieda li saru u nstemghu quddiemha, dan jista' jigri ghal raguni gravi u sabiex tigi evitata milli ssir ingustizzja evidenti ma' xi parti.

L-aggravju tal-appellanti huwa kkoncentrat fuq il-fatt li l-hlas ta' disat elef Lira Maltin (Lm9,000) ma sarx bhala hlas akkont fuq il-konvenju izda kien sar bhala hlas ta' rigal fuq skrittura ohra. Sabiex jigi deciz dan l-aggravju dak li ghandha tara din il-Qorti huma d-dokumenti relattivi u x-xhieda relattiva min-naha tal-partijiet li kienu direttament involuti.

Jidher minghajr ebda dubju li dawn id-disat elef Lira Maltin (Lm9,000) originarjament thallsu minn Maria Romwalda sive Romina Debono Fava meta hi dehret fuq skrittura privata ta' lokazzjoni fil-25 ta' April 1997, ara Dok. C a fol. 25 tal-process. Dawn il-flus jidher illi thallsu meta l-imsemmija Romina Fava, li tigi t-tifla tal-appellati Fava, kriet minghand is-socjeta` appellanti l-fond numru 10a, Guze` D'Amato Street, Paola. Mill-provi li gew prodotti rrizulta li dawn il-flus effettivament gew imhallsa mill-appellat Fava (missier Romwalda) u li dan il-fond huwa l-istess wiehed li sussegwentement sar il-konvenju fuqu bejn l-istess partijiet. Meta aktar 'il quddiem, fl-20 ta' Lulju 1998, sar il-konvenju bejn il-partijiet fuq dan l-istess fond, fil-klawsola 1 tnizzel hekk dwar l-ammont ta' flus dovut, jigifieri, *"1. Versu l-prezz ta' tnejn u tletin elf Lira Maltija (Lm32,000) li jithallsu fuq l-att."*

Jigi rilevat li f'dan il-konvenju ma jissemma' xejn dwar dawn id-disat elef Lira Maltin reklamati mill-atturi. Lanqas ma jirrizulta li thallas xi depozitu bhala akkont tal-prezz tal-bejgh. Din il-Qorti tinnota inoltre li f'dan il-konvenju giet inserita din il-klawsola, *"Tidher Romina Fava in Debono, li bil-prezenti tirrinunzja ghall-lokazzjoni tal-fond."*
Sussegwentment jirrizulta li saret proroga ta' dan il-konvenju fis-26 ta' Ottubru 1998, fejn ddahlet pero` klawsola differenti fir-rigward tal-prezz tal-bejgh, fis-sens li gej, *"Il-prezz ta' dan il-konvenju kien ta' Lm41,000, liema Lm9,000 gia` thallsu bhala depozitu fl'iskrittura privata datata 25 ta' April 1997."*

6. Evidentement jirrizulta li bejn l-att ta' konvenju originali (maghmul fl-20 ta' Lulju 1998) u l-att ta' konvenju kif ipprorogat fis-26 ta' Ottubru 1998 hemm divergenza notevoli ghal dak li jirrigwarda l-ammont li kellu jigi ppercepit mis-socjeta` venditrici (jigifieri s-socjeta` appellanti) bhala hlas ghat-trasferiment tal-fond *de quo*, jigifieri differenza ta' Lm9,000.

Kif jirrizulta mill-provi li gew prodotti kemm min-naha u kemm minn ohra, inghataw verzjonijiet kontrastanti ghall-ahhar dwar l-ammont ta' disat elef Lira Maltin (Lm9,000) li

gew ricevuti mis-socjeta` appellanti. Issa minn ezami tas-sentenza appellata, ghandu jirrizulta li qabel ma waslet ghad-decizjoni taghha, il-Qorti tal-ewwel grad ghamlet analisi dettaljatissima u approfindita tal-provi.

7. L-ewwel kawza (din in dizamina) li giet istitwita bejn il-kontendenti – talba ghar-rifuzjoni tal-ammont ta' disat elef Lira – bdiet tinstema' flimkien ma' kawza ohra li in segwitu` giet istitwita mis-socjeta` appellanti biex tottjeni dikjarazzjoni ta' nullita` tal-iskrittura li saret in data tas-26 ta' Ottubru 1998 (dik li fiha gie prorogat il-konvenju precedenti, kontenenti z-zieda fl-ammont ta' prezz tal-bejgh). F'din it-tieni kawza (Citazzjoni Numru 341/99) li dwarha gie interpost ukoll appell mill-istess socjeta` (din id-darba fil-vesti ta' attrici) kien hemm ezitu sfavorevoli ghat-tezi tal-istess socjeta` fis-sens li l-ewwel Qorti m'accettatx it-tezi li l-iskrittura datata s-26 ta' Ottubru 1998 (Dok A) giet ottenuta bil-qerq u li allura kienet skrittura nulla u bla ebda effett.

8. Din il-Qorti wara li gharblet mill-gdid il-provi kollha li gew prodotti <u>fiz-zewg kawzi</u>, u hadet kont tas-sottomissjonijiet tal-partijiet, hija tal-ferma konvinzjoni li dak li gie kkonstatat u deciz mill-ewwel Qorti huwa sostanzjalment gust u korrett. Kif tajjeb gie sottomess mil-legali tas-socjeta` appellanti, l-ezitu tal-kawza rigwardanti r-rifuzjoni tal-ammont fuq imsemmi (Citaz. Nru. 29/99 AL) kien jiddependi fuq l-ezitu tal-kawza dwar in-nullita` o meno tal-iskrittura tas-26 ta' Ottubru 1998 in kwantu tali kawza allegatament kienet imsejsa fuq il-qerq (Citazzjoni Numru 341/99 AL). Madankollu, din il-Qorti, bhal dik ta' qabilha, u wara li kkonsidrat is-sottomissjonijiet li sarulha, ma tikkondividix l-argumenti avvanzati mis-socjeta` appellanti in sostenn tat-tezi taghha. Il-motivazzjonijiet tal-ewwel Qorti fiz-zewg sentenzi, moghtija fl-istess jum, huma ezawrjenti sufficjentement u ma hemmx lok ghall-Qorti illi toqghod tirrepetihom mill-gdid, darba li s-sentenzi appellati gew anke inkorporati fl-atti tas-sentenza odjerna.

9. Ghandu jkun ovvju bizzejjed – ghal min irid jifhem dak li fil-verita` jidher li sehh f'din il-vicenda b'mod spassjonat u skjett – li l-ammont ta' disat elef Lira Maltin, li originarjament thallas in konnessjoni ma' ftehim lokatizju

milhuq bejn Romwalda Debono Fava, bint l-appellati, u s-socjeta` appellanti (liema kirja, tajjeb li jinghad, ma haditx il-kors li kellha tiehu), serva ulterjorment bhala depozitu u akkont tal-prezz tal-bejgh ghal fini tat-trasferiment li gie in segwitu miftiehem bejn il-genituri ta’ Romwalda Debono Fava, jigifieri l-appellati, u l-imsemmija socjeta`. Dan seta’ jsir mhux biss ghaliex si trattava ta’ ftehim ulterjuri rigwardanti l-istess fond f’Rahal il-Gdid, u ghall-fatt li wara kollox il-flus inhargu attwalment mill-appellat Joseph Fava, imma wkoll ghall-fatt li l-imsemmija Romwalda Fava rrinunzjat espressament ghall-kirja fuq il-post *de quo*. Dan l-izvilupp ghamilha ghalhekk possibbli biex isir ftehim iehor gdid, u ghal kollox differenti, bejn il-konjugi Fava (li kienu effettivament zborzaw l-ammont ta’ Lm9,000 ghan-nom ta’ binthom) u min-naha l-ohra, is-socjeta` appellanti.

Kif gustament gie rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza appellata, ma liema kummenti din il-Qorti hija ghal kollox konkordi “Illi l-Qorti sinceramente ma tistax tifhem kif is-socjeta` attrici (i.e. dik appellanti) qeghda tallega qerq u ingann meta kien veru illi s-Sur Fava (i.e. l-appellat) hallas disat elef Lira (Lm9,000) fil-25 ta’ April 1997. Huwa veru wkoll illi huwa ottjena *sanction letter* mill-bank li kien ser issellfu (sic) is-somma ta’ tnejn u tletin elf Lira (Lm32,000), kif huwa wkoll veru illi l-konjugi Fava u Julian Micallef ftehmu illi dawk id-disat elef illi kienu thallsu kwazi sena qabel mill-konjugi Fava kellhom jittiehdu bhala depozitu akkont tal-prezz finali ta’ wiehed u erbghin elf Lira (Lm41,000).”

Naturalment, jekk wiehed jissepara ghal kollox dak li sar meta giet miftehma l-lokazzjoni bejn Romwalda Debono Fava u s-socjeta` appellanti u dak li, in segwitu`, zviluppa u gie miftiehem espressament bejn l-istess socjeta` appellanti u missier Romwalda Debono Fava, jigifieri l-appellat Joseph Fava, ma jasal qatt biex jifhem kif dak li kien intiz originarjament bhala semplici hlas ta’ ammont ta’ flus in ezekuzzjoni ta’ parti mill-ftehim lokatizzju bejn bint l-appellat Fava u s-socjeta` appellanti seta’ jinbidel f’depozitu akkont ta’ prezz bejgh bejn l-appellat Fava u s-socjeta` appellanti. Izda meta wiehed imbaghad jezamina bir-reqqa dak li fir-realta` sehh u jara l-konnessjoni li

kienet tezisti bil-fatt, per ezempju, li hawn si trattava ta' negozjar dwar l-istess fond (10A, Guze` D'Amato Street, Paola), li l-ammont ta' Lm9,000 inhareg minn but l-appellati Fava lil Romwalda Debono Fava, u kif din tal-ahhar qatt ma dahlet kompletament fil-kirja u wara rrinuzjat formalment ghall-istess titlu, li l-istess rapprezentanti tas-socjeta` appellanti ftehmu u dahlu minn jeddhom fi ftehim bil-miktub fejn gie ddikjarat li l-ammont ta' Lm9,000 gie ricevut bhala akkont minn ammont akbar dovut lilhom ta' Lm41,000 ghat-trasferiment eventwali tal-imsemmi fond, allura dik li dehret bhala "kobba imhabbla" fil-bidu, fil-fatt kien hemm spjegazzjoni plawsibbli ghaliha. Huwa minnu li fil-proroga tal-konvenju tas-26 ta' Ottubru 1998 ma saret ebda spjegazzjoni jew tismija l-ghala gie awmentat il-prezz tal-bejgh minn Lm32,000 ghal dak ta' Lm41,000 imma jekk wiehed iqabbel verzjoni ma' ohra certament ghandu jirrizultalu li l-verzjoni tal-fatti kif moghtija mill-appellat Fava hija l-aktar wahda kredibbli u li, bil-maqlub, it-tezi tas-socjeta` appellanti dwar qerq u ingann ftit li xejn taghmel sens.  In-nutar li kellu eventwalment jippubblika l-att finali dwar il-bejgh tal-fond kien wiehed maghzul mis-socjeta` appellanti stess. Meta kellha ssir il-proroga tal-konvenju la kien hemm prezenti n-Nutar George Bonello Du Puis u lanqas in-Nutar Peter Fleri Soler, it-tnejn iservu fl-istess ufficcju notarili. Minflokhom, kien hemm is-segretarja taghhom prezenti l-ufficcju, Cindy Attard. Din *inter alia* xehdet li gej (ara fol. 32-33 tal-process):

"Qed nigi murija d-dokument li jinsab a fol. 5 tal-process u naghraf dan id-dokument bhala l-kitba tieghi. Biex jiena irridigejt dina l-iskrittura, <u>il-partijiet ftehmu quddiemi, iddettawli dak li kienu ftehmu, jiena ktibtha u huma ffirmawha</u>....."

\- Omissis –

"Ma niftakarx liema mill-partijiet kien iddettali, anzi <u>l-impressjoni tieghi hija li z-zewg partijiet kienu qed jghiduli x'kelli miktub</u>." (Sottolinear tal-Qorti)

Wara l-qari ta' din is-silta minn deposizzjoni moghtija minn persuna newtrali, id-domanda tohrog kwazi wahedha:

Fejn hu l-qerq jew ingann li gie allegat min-naha tas-socjeta` appellanti fil-kawza li giet istitwita minnhom kontra l-konjugi Fava? Huwa kollu minnu li dak li sehh fil-frattemp bejn meta saret il-lokazzjoni originarjament assunta minn bint l-appellat u l-ftehim li ntlahaq wara permezz ta' konvenju bejn il-kontendenti, u aktar tard estensjoni tal-istess konvenju, seta' gie indikat b'mod aktar car u trasparenti. Imma darba li dan it-taghrif baqa' ma giex spjegat u nqala' disgwid bejn il-firmatarji, kien il-kompitu tal-Qorti li tindaga u tiddetermina x'gara ezettament bejniethom.

Fil-fehma konsiderata ta' din il-Qorti, il-konkluzjonijiet raggjunti mill-Qorti tal-ewwel grad fiz-zewg kawzi surreferiti bejn il-partijiet, fl-ismijiet inversi, huma gusti u korretti u ghalhekk isegwi li ma hemm ebda lok li jigu milqugha l-aggravji sollevati mis-socjeta` appellanti.

Ghal dawn il-motivi:

Tiddeciedi billi, filwaqt li tikkonferma s-sentenza appellata, tichad l-appell tas-socjeta` appellanti bl-ispejjez kollha relativi kontra taghha.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------